

42. Tiistaina 24 päivänä huhtikuuta 1990

kello 14.20

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

Ehdotus laiksi ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä 1327

Hallituksen esitys n:o 22

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Ehdotus laiksi ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 22

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Hilpelä: Herra puhemies! Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä tode-

taan aivan oikein, että Euroopan neuvoston merkittävimpiä toimintamuotoja on ihmisoi-
keuksien ja yksilön perusvapauksien suojaaminen ja niiden toteuttamisen valvonta. Esi-
tyksen tarkoittama sopimus ja sitä täydentä-
vät lisäpöytäkirjat ovat neuvoston tärkein
kyseisiä asioita koskeva sopimuskokonai-
suus. Sen noudattamista pidetään edellytyk-
senä sille, että valtio täyttää Euroopan neu-
voston perussäännössä jäsenille asetetun de-
mokraattisuuden ja ihmisoikeuksien kun-
nioittamisen vaatimuksen. Siksi kaikkien jä-
senvaltioiden oletetaan liittyvän yleissopi-
mukseen.

Omalta osaltaan Suomi allekirjoitti Euroo-
pan ihmisoikeusyleissopimuksen ja sen lisä-
pöytäkirjat samana päivänä kuin se liittyi
Euroopan neuvostoon eli 5 päivänä touko-
kuuta viime vuonna. Euroopan ihmisoikeus-
yleissopimuksen käsittelemät oikeudet ovat
ns. klassisia vapausoikeuksia. Niistä on sään-
nöksiä myös Suomen hallitusmuodossa. Ne
ovat luonteeltaan ehdottomia, eivät tavoit-
teellisia tai ohjelmallisia.

Euroopan ihmisoikeusyleissopimukselle on
ominaista tehokas valvontajärjestelmä. Sen
peruspilareita ovat yksityisten ihmisten vali-
tusoikeus ja ihmisoikeustuomioistuimen eh-
doton tuomiovalta sopimuksen tulkintaa ja
soveltamista koskevista asioista. Molempien
osalta edellytetään kuitenkin, että kukin so-
pimusvaltio on erikseen selittänyt hyväksy-
vänsä ne.

Suomen Euroopan ihmisoikeusyleissopi-
mukseen liittymistä koskevat viranomaistoi-
met on koordinoitu ulkoasiainministeriön
johdolla. Oikeusministeriö on sovittanut yhe-
teen tarvittavat lainsäädännölliset toimenpi-
teet eri hallinnonaloilla. Hallituksen esityk-
sen, perustuslakivaliokunnan lausunnon ja
saamansa selvityksen perusteella ulkoasiain-
valiokunta ehdottaa käsiteltävänä olevaa
asiaa koskevassa mietinnössään, että edus-

kunta hyväksyisi ne Euroopan ihmisoikeusyleissopimuksen ja siihen liittyvien mietinnöissä mainittujen lisäpöytäkirjojen määärykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen, ja antaisi suostumuksensa siihen, että Suomi antaa selityksen, jonka mukaan Suomi tunnustaa määräämättömäksi ajaksi Euroopan ihmisoikeustoimikunnan ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toimivallan käsitellä mietinnössä mainituissa artikloissa tarkoitettua valituksia. Samalla valiokunta ehdottaa, että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Ulkoasiainvaliokunta on jo aikaisemmassa kannanotossaan korostanut, että sopimuksen mukaisen valvontajärjestelmän toimeenpanoon Suomen osalta liittyvät oikeudelliset vaikeudet selvitetään perinpohjaisesti ennen ihmisoikeussopimusta koskevan esityksen antamista eduskunnalle. Valiokunta viittaa nyt perustuslakivaliokunnan lausuntoon niistä valtion sisäisistä toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen ihmisoikeussopimusta Suomessa sovellettaessa. Lausunnossa korostetaan, että yleissopimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen tuntemus ja etenkin niiden soveltamiskäytäntöön perehtyminen tulee olemaan tärkeää lainvalmistelutyössä. Samoin on yleissopimuksella ja sen lisäpöytäkirjoilla sekä niiden pohjalta syntyneellä vakiintuneella tulkintakäytännöllä vastaisuudessa suuri merkitys tuomioistuinten ja viranomaisten toiminnassa.

Perustuslakivaliokunta korostaa lausunnossaan, että hallituksen on järjestettävä Euroopan neuvoston toimielinten auktoritaativien tulkintakannanottojen kokoaminen ja niiden saattaminen soveliaassa muodossa myös kotimaisille kielille. Tällaiset tehtävät olisi keskitettävä jollekin ministeriölle, esimerkiksi oikeusministeriölle. Perustuslakivaliokunta suosittelee myös, että hallitus tarkistaisi vielä sopimuksen käännökset kaudaltaan ennen kun yleissopimus lisäpöytäkirjoinaan julkaistaan Suomen säädöskokoelman sopimuskirjassa.

Herra puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on jo aikaisemmin tähdentänyt myös sitä, että Suomi tulisi mahdollisimman pian liittyä Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan, jonka Suomi sitemmin allekirjoitti 9. helmikuuta tänä vuonna. Peruskirjaan on toistaiseksi liittynyt 15 Euroopan neuvoston jäsenvaltiota. Valiokunta korostaa jälleen Suomen pe-

ruskirjaan liittymisen tärkeyttä. Sosiaalinen peruskirjahan on käsite kaikkialla Euroopassa, ja se täydentää oivallisesti sosiaalisten oikeuksien alueella nyt käsittelyssä olevaa ihmisoikeussopimusta.

Ed. Laine: Herra puhemies! Tämän asian yhteydessä haluan kiinnittää huomiota vain yhteen seikkaan, nimittäin siihen, että kansalaisten keskuudessa vallitsee varmasti edelleen sellainen käsitys, että Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen ja muiden tässä sopimuksessa mainittujen elinten puoleen voi jokainen kääntyä. Kun tällainen käsitys saattaa johtaa moniin täysin turhiin toimenpiteisiin, siitä syystä mielestäni olisi tärkeää, että hallituksen toimesta joko ulkoasiainministeriön tai ehkä luultavammin oikeusministeriön toimin kerrotaan kansalaisille niistä edellytyksistä, joilla tässä sopimuksessa mainittuja oikeusturvakeinoja voi käyttää. Muutoinkin on paikallaan kansalaisille kertoa edellytyksistä ja mahdollisuuksista, jotta niitä oikein käytettäisiin ja toisaalta jotta ei aivan turhaa työtä tulisi tehdyksi.

Ed. Hilpelä: Arvoisa puhemies! En suinkaan väitä vastaan tämän informaation tarpeen olemassaoloa. Tästä on jopa keskusteltu esimerkiksi Suomen Strasbourgissa olevan ihmisoikeusjuristin Raimo Pekkasen samoin kuin ulkoasiainministeriön edustajien kanssa, mutta mitään kovin virallista tiedottamista ei ole ilmeisesti odotettavissa. Sen sijaan ihmisoikeussopimuksen ratifiointi sinänsä jo lienee sellainen uutinen, jonka yhteydessä voidaan vähän laajemmalti antaa myös informaatiota kansalaisille, mutta sen tarve on kieltämättä ilmeinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 15.

Täysistunto lopetetaan kello 14.29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola